

Wallis
DRESS-TO-KILL

(Kao i svaki put po završetku broja, mene zapadne taj pomalo tegobni zadatak ispunjavanja polovine prve stranice, ili kako bi rekli elokventni -pisanja uvodnika. A ovo sunčano-kišno vrijeme baš i nije najpogodnije. No, šta se mora, mora se...)

Mnogo kasnije nego smo planirali, stiže četvrti broj našeg i vašeg žurnala. Kao što se da primjetiti, naslovna stranica nije više u boji (što je umanjilo troškove štampanja), ali ćemo pokušati da i dalje bude jednako privlačna i atraktivna, a naravno i žurnal .

Neki će se možda upitati čemu sve ovo; kakav Vox, kakvi bakračići... Tačan odgovor vam možda ni ja ne bih mogao dati. Možda je sve to samo nekakav naš pokušaj da na neki način obilježimo jedno studentsko vrijeme koje živimo. Možda da probamo da održimo u životu jedan studentski žurnal, nešto sasvim normalno u svakom studentskom okruženju te famozne Evrope kojoj težimo. Možda..?

U svakom slučaju, nije nam žao niti jednog trenutka utrošenog na ovaj žurnal ili druge aktivnosti u okviru BoHeMSAe. Da ne pominjem sve one studentske kongrese, workshope i sastanke koje smo prošli širom malog velikog svijeta, od uvijek drage nam Rijeke, preko Makedonije, Egipta, Holandije ili Finske, pa sve do Južne Afrike, Kanade ili Meksika...

Zato, do narednog broja, pozdrav redakcije,

Mirza Muminović
glavni i odgovorni urednik

<http://www.geocities.com/voxmedici>

SADRŽAJ

Medicinske novosti	4
Medicina bazirana na dokazima	8
Univerzitet u Maastrichtu	10
Menadžment astme	12
A Generation at Risk	15
A dress to k!ll	16
Zanimljivosti	17
Michael Jordan to the MAX	19
Freedom	19
Intervju: Sting	20
Zašto je pile prešlo cestu?	21
Jučer, danas, sutra...	22

BoHeMSA žurnal Vox Medici - žurnal studenata medicine

Izdavač Udruženje studenata medicine Bosne i Hercegovine - BoHeMSA Glavni i odgovorni urednik Mirza Muminović
Uređuje redakcijski odbor Alden Begić, Timur Cerić, Mirza Muminović, Nedim Mustafić Posebno hvala Prof. Dr Nedžad Mulabegović (Medicinski fakultet u Sarajevu), Prof. Dr Husein Kulenović (Medicinski fakultet u Sarajevu), Gregory Hess (WHO), Dr Garth Manning (Phare) Priprema i štampa JEŽ, Sarajevo Adresa redakcije BoHeMSA Vox Medici, Medicinski fakultet, Čekaluša 90, Sarajevo, Bosna i Hercegovina Tel (+387 33) 663 743 Fax (+387 33) 203 670 E-mail voxmedici@hotmail.com Web <http://www.geocities.com/voxmedici> Naredni broj izlazi na jesen 2000. god

Gledišta izražena u tekstovima pripadaju autorima i nisu obavezno identična gledištima BoHeMSAe. Štampano uz podršku Programa Evropske komisije u Bosni i Hercegovini. Originalni tekstovi mogu biti korišteni u cjelosti ili djelimično uz uslov da su autor i izvor (Vox Medici) navedeni, a redakcija obaviještena o tome. (c) BoHeMSA 2000.

MEDICINSKE NOVOSTI

Najveće znanstveno dostignuće u povijesti: Otkrivena genetska karta čovjeka Medunarodne ekipe znanstvenika zajednicki su nedavno objavili da su uspjeli napraviti totalni nacrt ljudskog koda, otkrivši prakticno knjigu života ili "softver postojanja". Nobelova nagrada je osigurana, a sasvim je moguće da će otkrice biti proglašeno najvećim dostignućem u ljudskoj povijesti. Ti će podaci u budućnosti omogućiti otkrivanje naslijeđenih poremećaja, sklonosti bolestima, prilagodeno liječenje individualnom genetskom ustroju, stvaranje tisuća novih lijekova, popravljanje loših gena i produžavanje ljudskog života. Predsjednik Bill Clinton i premijer Tony Blair povezani satelitom pozdravili su rad znanstvenika i rekli su da društvo ima dužnost iskoristiti novu informaciju odgovorno i za dobro svog ljudskog roda.

Smanjen broj oboljelih od raka u Sjedinjenim Američkim Državama Prema najnovijem izvještaju koji je objavilo nekoliko instituta za istraživanje raka, broj oboljelih u SAD-u se smanjuje. Tako je nakon povećanja broja bolesnika u periodu od 1973. do

1990. za 1,2% godišnje, trenutno prisutan pad novooboljelih za 0,8%. Smanjena je i stopa smrtnosti, također za 0,8%, što stručnjaci pripisuju smanjenoj potrošnji duhana, uspješnijoj prevenciji, ranom otkrivanju i poboljšanom liječenju raka. Prvo mjesto ovih (ipak) crnih statistika drži rak pluća, kako po broju oboljelih tako i po smrtnosti, a slijedi rak prostate, dojke, debelog crijeva i anusa. Na kraju i jedna ohrabrujuća vijest za žene: iako se broj oboljelih od raka dojke ne mijenja, broj umrlih ipak pada 2% godišnje.

Čokolada za zdrav duh Centar za mentalno zdravlje 'Mind' anketirao je 550 osoba sa zabilježenim mentalnim problemima i, kako prenosi BBC, došao do podataka koji pokazuju da svaka četvrta osoba uzroke svojih problema nalazi u obiteljskim teškoćama. Gotovo 90% ispitanika, među kojima se nalaze i oni sa dijagnozom depresije, tjeskobe i shizofrenije, smatraju da postoji i bliska veza između fizičkog i

duševnog zdravlja. Kao ostali uzroci navedeni su još traumatično djetinjstvo, gubitak drage osobe, stres na poslu i nezaposlenost. Na pitanje što smatraju najefikasnijim protuoružjem, trećina ispitanika navela je slušanje glazbe, čokoladu i rad u vrtu. Također su primijetili da su poteškoćama najpodložniji u prosincu i siječnju. Znači, ubuduće pavanje čokolade uz omiljeni CD smatrajte svojevrsnom mentalnom higijenom =:-)

Uginuo prvi klonirani miš Prvi klonirani miš na svijetu, Cumulina je zbog duboke starosti nedavno uginuo. Mišić je bio star dvije godine i sedam mjeseci, a uginuo je u snu. Prema životnom vijeku miš je živio sedam mjeseci iznad prosječne starosti miševa. Dr. Ryuzo Yanagimachi sa havajskog medicinskog sveučilišta je izjavio kako je tehnika kloniranja miša Cumulina pouzdanija nego tehnika kojom je klonirana ovca Dolly.

Stanice kloniranih krava duže ostaju mlade Znanstvenici iz Massachusettsa koji su klonirali šest krava nisu uvidjeli nikakve probleme kod kloniranih životinja

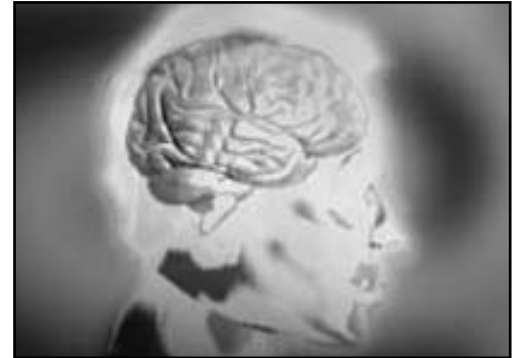
koji su se prije javljali kod ovce Dolly. Naime, razlog toga je što kravljke stanice duže ostaju mladim što pomaže kloniranim stanicama da se bore odnosno suprotstavljaju raznim životinjskim bolestima. Međutim u slučaju kloniranja ovce Dolly pokazalo se da su stanice ovce bile starije nego što je sama životinja. Ipak takav slučaj nije zabilježen i kod krava. Najstarija klonirana krava ima jednu godinu, a ostale sedam mjeseci, dok nji-

hove su njihove stanice kao kod novorodenih goveda. Za razliku od ovce Dolly, krave su klonirane od stanica starijih vrsta.

Kirurškim putem do inzulina
Britanski kirurg James Shapiro uspješno je proveo operaciju na osmero kroničnih dijabetičara kojom ih je riješio obaveze uzimanja inzulina i strogih djeta. Tehnika se sastoji od transplantacije izoliranih stanica koje proizvode inzulin iz gušterace zdravog donatora. Stanice se injekcijom unesu u glavnu žilu koja vodi do jetre pacijenta, gdje se takve stanice ugnijezde i proizvode inzulin iako se ne nalaze u gušteraci.

Vlada SAD: AIDS je opasnost za nacionalnu sigurnost! Vlada SAD je i službeno proglasila AIDS kao prijetnju za nacionalnu sigurnost. Obavještajne službe izvještavaju da će dugoročni učinak AIDS-a biti katastrofalna za zemlje južne Sahare, istočne Azije i bivšeg Sovjetskog saveza. Bolest bi mogla izazvati etničke ratove i ugroziti demokratski izabranu vlast.

podložnije malariji koju oni prenose. Prema rezultatima objavljenim u medicinskom časopisu Lancet, pokazalo se da dvostruko više komaraca privlače žene u drugom stanju, što se tumaci brojnim fizičkim promjenama tokom trudnoće, kao što je snažnije disanje, viša temperatura i povećano znojenje.

Mozak detektira i udove kojih nema
Ljudski mozak može razviti "mapu senzora" za sve udove, pa čak i ako jedan od njih nedostaje od rođenja. Teorija objavljena u magazinu New Scientist, zasniva se na slučaju jedne švicarke koja je imala osjećaj pokretanja ruku i nogu, iako se rodila bez njih. Gotovo svi ljudi s amputiranim udovima imaju osjećaj "fantomskih udova", a ispitivanja pokazuju da mozak razvija senzore i za one dijelove tijela kojih nema.

Razmnožavanje bez muškaraca; Pronadena životinjska vrsta bez muškog roda
Biolozi sa sveučilišta Harvard otkrili su grupu živih bica koja se sastoji samo od ženskih primjeraka i uspješno se razmnožava bez muškog roda već 40 milijuna godina. Radi se o malenim vodenim životinjama nazvanim "bdelloid rotifers", koje su se tokom svoje evolucije razvile u više od 300 vrsta, prilagodavajući se pojedinim okolišima. Znanstvenici Benjamin Normark i Olivia Judson izjavili su da je moguće da su bdelloidi pronašli način postizanja prednosti seksa bez grube realnosti postojanja dva spola.

Nevolje drugog stanja; Komarci luduju za trudnicama
Znanstvenici sveučilišta Durham i Aberdeen testirali su teoriju iz Gambije da trudne žene neodoljivo privlače komarce i stoga su

MEDICINSKE NOVOSTI

zemlja svijeta i pokazalo se da ljudi najduže žive zdravim životom u Japanu (74,5 godina), zatim u Australiji i Francuskoj, dok su Amerikanci na 24 mjestu. Novorodene stanovnike Sierra Leone očekuje najcrnja prognoza od samo 25,9 zdravih godina života. Na ljestvici su Hrvati sa očekivanih 67 godina (63.3 za muškarce, 70.6 za žene) malo su 'bolesniji' od susjednih Slovenaca (68.4), ali zdraviji su od npr. stanovnika

Which?, čiji su reporteri predstavljajući se kao pacijenti istražili 15 zdravstvenih siteova. Mnogi od tih siteova i njihovi većinom anonimni ljecnici pripisivali su reporterima lijekove koje oni nikad ne bi smjeli uzimati.

Think positive; Snaga molitve liječi bolesne Molite se za nekog tko je bolestan i vjerojatno će mu biti bolje, zaključak je istraživanja koje su proveli znanstvenici sa Sveučilišta u

Pilula za video prijenos unutrašnjih organa

Svakome tko je ikad bio na endoskopiji, jasno je koliko znači novi izum britanskih znanstvenika koji su napravili pilulu s ugrađenom kamerom za prikazivanje snimaka želuca. Novi "kapsulni endoskop" velik je 11x30 mm i sadrži sličnu video kameru, izvor svjetla i odašiljac koji šalje video signal prenosivom uređaju za snimanje slike priljepljenom za pacijentov struk. Od trenutka kad se proguta, kapsula emitira šest sati visokokvalitetne slike unutarnjih organa.

Jugoslavije (66.1) i Bosne i Hercegovine (64.9).

Zdravlje s Weba? Medicinski siteovi opasni za zdravlje?

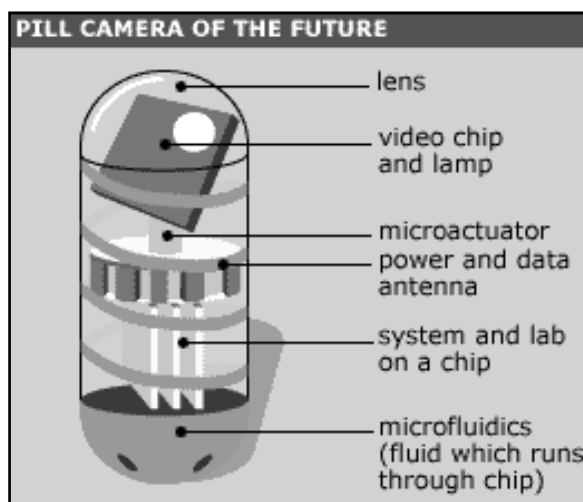
Mnogi zdravstveni siteovi na Internetu nude savjete i lijekove, ali neki od njih mogli bi biti i jako štetni za vaše zdravlje. Jedan pacijent sa srcanim problemima dobio je Viagra protiv impotencije nakon internet konzultacije, iako je to moglo biti smrtonosno za njega. Slučaj je otkrio magazin Health

Marylandu. Oni su analizirali rezultate 23 kliničke studije koje ispituju efekt molitve, duhovnog liječenja i drugih neuobičajenih metoda na zdravlje pacijenata i utvrdili da je kod više od polovice (57%) to imalo pozitivan utjecaj na pacijente. Prema istraživanju koje je uključivalo oko 1000 srcanih pacijenata, oni za koje se molilo bez njihovog znanja, trpili su 10 posto manje komplikacija.

Čudesno izliječenje od virusa AIDS-a ili tek slučajnost? HIV infekcija zaustavljena lijekovima Tokom kirurške operacije u danskoj

Godine zdravog života; Slovenci godinu dana zdraviji od Hrvata, a čak tri godine od Bosanaca Znanstvenici WHO (Svjetske zdravstvene organizacije) razvili su novi način preračunavanja godina života koje se mogu očekivati da će osoba provesti u punom zdravlju. Korištenjem tog načina rangirana je 191

bolnici 13-godišnja je djevojčica dobila tranfuziju krvi zaražene virusom HIV-a, što je otkriveno nakon dva dana. Djevojčica je nekoliko mjeseci tretirana snažnim anti-HIV lijekovima i šest mjeseci nakon toga nije otkrivena infekcija. Studija je objavljena u magazinu 'Annals of Internal', a danski istraživači tvrde da ne mogu sa sigurnošću reci je li u ovom slučaju infekcija HIV-om spriječena hitnom terapijom, ili krv koju je dobila transfuzijom ne bi uzrokovala infekciju i bez lijekova. Prijašnje studije pacijenata koji su primili krv zaraženu HIV-om pokazuju stopu infekcije od gotovo 100 posto.

Pacijenti s cipom u ocima trebali bi progledati za mjesec dana Doktori iz Chicaga su uspjeli implantirati umjetne retine u oči troje pacijenata koji su bili gotovo slijepi. Umjetna silikonska retina (ASR) je silikonski mikrocip, širine je desetina inca i debljine tisucine inca, a sadrži oko 3,500 solarnih celija koje konverziraju svjetlost u elektronske impulse. Cip zamjenjuje oštećene fotoreceptore pacijenta, a provedene operacije dio

su američke studije kojom se iskušava sigurnost i djelotvornost ASR-a u oku. "Mi se nadamo da ako implantiraju retinu, pacijenti bi mogli tokom slijedećeg mjeseca razviti određeni stupanj vida preko implanta", kaže dr. Alana Chow, izumitelj cipa.

Opasno ukrašavanje tijela; Djevojka umalo iskrvarila od piercinga jezika Nakon što je jedna 19-godišnjakinja umalo iskrvarila nakon bušenja jezika Britansko zubarsko udruženje

izdalo je izjavu o opasnostima "piercinga" u kojem kažu da je "bušenje jezika nepotrebno izlaganje riziku zdravlja općenito, a posebno zdravlja usne šupljine". Spomenuta djevojka, kojoj je krvarenje počelo odmah nakon bušenja jezika, najmeravala je svejedno otici na večernju zabavu. Doktori kažu "njena je sreća da je netko bio u blizini kad se onesvjestila, inače bi iskrvarila do smrti".

Uzročnici raka; Saharin (više) nije kancerogen Dobra vijest: Posljednji izvještaj amer-

ičke vlade o tvarima koje uzrokuju rak uklonio je saharin s liste kancerogenih tvari, jer je utvrđeno da taj zasladivač ipak nema iste efekte kod ljudi kao i kod štakora na kojima su vršeni eksperimenti. Loša vijest je da je na listu uzročnika dodano još 14 tvari, uključujući dim od 'pasivnog' pušenja, žvakanje duhana, alkohol, umjetno i prirodno suncanje.

Prednost ovisnosti; Pušenje i alkohol protiv Parkinsonove bolesti Ovisnici o tvarima kao što su alkohol, kofein i nikotin manje su podložni Parkinsonovoj bolesti, tvrde znanstvenici. Nizozemski istraživači vjeruju da ovisničko ponašanje ne štiti samo po sebi protiv Parkinsonove bolesti, već je takvo ponašanje rezultat kemijskih procesa u mozgu koji pomažu u spriječavanju te bolesti. U pripremi ove studije, istraživači su ispitali deset godina 8,000 ljudi starijih od 55 godina "Ipak, i dalje ne znamo što uzrokuje tu bolest i još nema lijeka", rekao je glasnogovornik Društva Parkinsonove bolesti.

PORODICNA MEDICINA

MEDICINA BAZIRANA NA DOKAZIMA ZA STUDENTE
MEDICINE U BOSNI I HERCEGOVINI

Šef Katedre za obiteljsku medicinu i medicinu zajednice na Univerzitetu u Torontu, **Profesor Walter W Rosser**, ohrabruje studente medicine da testiraju ideje medicine bazirane na dokazima.

Molim primite moje iskrene pozdrave iz Toronta. U novembru 1998. godine, imao sam priliku provesti pet dana u Sarajevu i dva dana u Tuzli. Zaista se divim hrabrosti bosanskih ljudi koji počinju obnovu tako lijepe zemlje nakon strahota ratnog razaranja. Takođe mnogo cijenim sprovedeni rad kanadskih kolega sa Univerziteta Queen's (moja Alma Mater) u asistiranju vašim medicinskim fakultetima u razvoju Katedri za obiteljsku medicinu i Specijalističkih programa obuke za obiteljsku medicinu. Lično, Dr Geoffrey Hodgetts je moj heroj za izvanredan rad u podjeli onog iskustva o obiteljskoj medicini kojeg smo mi stekli u Kanadi u proteklih 50 godina sa ljudima u Bosni i Hercegovini.

Kao vanjski posmatrač, očito je da će obrazovanje u obiteljskoj medicini prilično dramatično promijeniti

način na koji se pruža medicinska njega u vašoj zemlji. Jedna važna promjena koja se dešava u vašem sistemu je zahtjev za praksom medicine bazirane na dokazima (evidence based medicine), medicne uspostavljene na povjerljivom odnosu između ljekara i pacijenta. Ovo nije bio predmet razmatranja u polikliničkom sistemu.

Da bih ilustrirao moje gledište, iskoristimo primjer praćenja dokaza za liječenje akutnog otitis media. Nakon odgovarajuće revizije, tekući dokazi sugeriraju da bi trebali sačekati 72 sata prije tretmana sa antibioticima tako da će između 70 do 80 % djece starije od dvije godine imati priliku da se spontano oporave. Ovo nije način na koji se otitis media trenutno liječi u Kanadi niti je izgled da je to standardna praksa u Bosni. Da bi ubijedili zabrinutu majku sa nemirnim

djetetom da samo koristi acetaminofen kao analgetik i salinske kapi za nos kao dekongestant, to zahtijeva povjerljiv odnos partnerskog tipa. Kada učite vještinu inter-

vjuiranja, te kako da unaprijedite povjerenje u vašem odnosu sa pacijentima, sjetite se da je ovo veoma važna komponenta da biste bili u mogućnosti da provodite medicinu baziranu na dokazima.

U Sjevernoj Americi, kao i u Britaniji te u nakim evropskim zemljama, postoji velika rasprava o prakticanju medicine bazirane na dokazima. Ipak, ako istražite šta se trenutno događa pacijentima u zajednici, te otkrijete kako se oni trenutno liječe, otkrićete da postoji široki jaz između onoga što podržava literatura bazirana na dokazima i šta se u stvari događa u praksi.

Navodi se da je potrebno otprilike 15 godina da bi se stvorila nova otkrića koja unaprijeduju liječenje raznih stanja, te da bi ona stvarno stigla do pacijenata u zajednici. U današnjem svijetu, kada se

nove važne ideje javljaju mjesečno ili čak dnevno, jaz između dokaza i aktualne prakse je previše širok. Mi trebamo da prostudiramo kako da što efikasnije pružimo nove

informacije ljekarima u praksi, kako da ih ubijedimo da bi nove ideje trebale zamijeniti stare, asistirati u implementaciji novih ideja i odrediti kako steći prihvatanje našeg pacijenta.

Kao studenti medicine, i slijedeći val mladih ljekara koji će ući u praksu, trebali bi stalno razmatrati kako vi planirate da nastavite sa medicinom kada diplomirate. Jedna uspješna strategija koja se koristi u Kanadi je znana kao "mala grupa CME" sastavljena od centralnog programa koji priprema pakete bazirane na dokazima o opštim problemima kao što su tretman infekcija uha ili dijabetes. Grupe od šest do deset ljekara se onda sastaju da bi raspravljali problem u kontekstu pacijenata iz njihove vlastite prakse. Evaluacija ovog pristupa učenju je demonstrirala da ljekari uspješno mijenjaju svoje ponašanje prema onome što dokazi podržavaju.

Vi ne bi trebali razmatrati samo vaše aktuelno učenje već bi trebali raditi na stjecanju vještina kritičkog procjenjivanja medicinske literature što će vam dozvoliti da brzo pogledate na članak i odredite da li je relevantan za pacijente u vašoj praksi. Nažalost, mnogi nasumce kontrolirani radovi nisu relevantni za praksu baziranu u zajednici jer se vode na visoko

selektiranim grupama pacijenata koji posjećuju visoko specijalizirane bolnice ili klinike.

Ako imate pristup internetu savjetujem vam da posjetite web stranicu Katedre za obiteljsku medicinu i medicinu zajednice na adresi <http://dfcm19.med.utoronto.ca> gdje ste dobrodošli da prođete cijeli kurs na temu kako kritizirati literaturu. CAPRE program (Critically Appraised Practice Reflection Exercises) je dizajniran da vam pomogne da preduzmete vodilje bazirane na dokazima o 70 opštih problema prisutnih u obiteljskoj praksi te ih implementirati u vašoj postavci prakse. Mi na Univerzitetu u Torontu ohrabrujemo studente medicine da testiraju ove ideje tokom njihove kliničke prakse iz obiteljske medicine. Nema razloga zašto studenti medicine u Bosni i Hercegovini ne bi mogli raditi isto, iako bi

možda prevod informacije za pacijenta bio potreban.

Nadam se da će vas ove razbacane ideje i sugestije stimulirati da dalje istražujete ideju medicine bazirane na dokazima i, specifičnije, obiteljskoj medicini baziranoj na dokazima. Postoje mnogi koraci za pružanje dobrog kvalitetnog dokaza o najboljoj praksi za specifičan problem u zajednici; implementacija ovih novih pristupa liječenju će biti od koristi za ukupnu populaciju pacijenata.

Praksa bazirana na dokazima je veliki izazov za slijedeću generaciju novih ljekara posvećenih pružanju najbolje moguće njege za pacijente. Nadam se da ćete krenuti sa ovim izazovom kao studenti i pažljivo razmotriti kako ćete doprinijeti suženju jaza između onoga što znamo da je najbolja praksa i liječenja koje se pruža u zajednici.

Najbolje želje za vaše kontinuirane studije.

UNIVERZITET

MAASTRICHT – PREKO PROBLEMA DO DIPLOME

Mirza Muminović donosi kratak prikaz medicinskog nastavnog curriculuma Univerziteta u Maastrichtu, Nizozemska i primjer nastave bazirane na problemima.

Pristup obrazovanju na Univerzitetu u Maastrichtu je poznato pod pojmom "učenje bazirano na problemu" (problem based learning; PBL) Za razliku od tradicionalnog metoda instuiranja, PBL treba i poseban nastavni curriculum. Evo, kako studenti u Maastrichtu tokom šestogodišnjeg studija dolaze do svoje diplome.

Godina I (blok nastava)

- 1.1 Uvod za studente medicine
- 1.2 Metabolizam
- 1.3 Interakcija i regulacija
- 1.4 Napad i odbrana
- 1.5 Balans/disbalans
- 1.6 Limiti zdravstvene zaštite
- 1.7 Rast celule

Godina II (blok nastava)

- 2.1 Opažanje, svjesnost i emocija
- 2.2 Prosudivanje i greška
- 2.3 Lokomocija
- 2.4 Elektivi
- 2.5 Rast i diferencijacija

2.6 Roden i podignut

2.7 Starenje

Godina III (blok nastava)

- 3.1 Nedostatak zraka i bol u prsima
- 3.2 Nemogućnosti
- 3.3 Mentalni i problemi ponašanja
- 3.4 Elektivi
- 3.5 Bol
- 3.6 Pojava i vanjske manifestacije bolesti
- 3.7 Groznica, infekcije i upala

Godina IV (blok nastava)

- 4.1 Problemi reprodukcije i seksualnosti
- 4.2 Abdominalni problemi
- 4.3 Gubitak krvi
- 4.4 Slabost i gubitak težine
- 4.5 Hitnosti
- 4.6 Istraživački elektivi

Godina V i VI (praktična medicinska obuka)

- Interna medicina ili Hirurgija
Opća praksa
Psihomedikalna praksa, ambula-

torna i klinička njega
Obstetrika i ginekologija
Pedijatrija
Neurologija
Dermatologija
Oftalmologija
Urgentna medicina
Elektivi
Socijalna zaštita-gerijatrija-njega
kućna medicina

Blok nastava treće i četvrte godine medicinskog nastavnog programa Maastrichta je posvećena temama koje su proizašle iz najčešćih slučajeva ljekara opće prakse u Nizozemskoj, ili u ovom geografskom području. Stoga, ovi blokovi u trajanju po 6 sedmica se odnose na uzroke, kliničke simptome, tok poremećaja te terapiju. Nastava za tri bloka (abdominalni problemi, gubitak krvi, te slabost i gubitak težine) se u cjelosti izvodi na engleskom jeziku.

Dajemo vam primjer bloka 4.4 Slabost i gubitak težine. Ukratko, zadaci bloka 4.4 su:

1. Sposobnost postavke diferencijalne dijagnoze ili vjerojatnost dijagnoze za probleme slabosti i gubitka težine, korištenjem stečenog znanja o: incidenci i prevalenci kliničkih slika relevantnim patofiziološkim i psiho-socijalnim principima uzimanju historije bolesti, fizikalnom pregledu, laboratorijskim testovima i drugim pregledima

2. Svjesnost o terapijama i menadžmentu pacijenta

Gore navedeno se posebno odnosi na slijedeće:

- poremećaje srčane pumpe, perifuziju tkiva te balanse vode i elektrolita
- limfo-retikularne malignosti (slika krvi i koštane srži)
- metaboličke poremećaje, posebno one uzrokovane poremećajima štitnjače, metabolizma glukoze, adrenalnih žlijezda i bubrega
- psihološke i psiho-socijalne probleme (depresija)
- poremećaje eritrocita: anemije (formiranje/razaranje/gubitak; željezo, vitamin B12 i metabolizam folne kiseline)
- ishranu i poremećaje ponašanja
- kontraindikacije lijekova; farmakološku terapiju za anemiju, dijabetes i hipertenziju
- fibromijalgiju i sindrom hronične slabosti

Obzirom da je učenje bazirano na problemu glavni pristup obrazovanju na Maastrichtu, donosimo primjer jednog 'problema' tj. prikaz slučaja iz prakse. Prikazi služe kao osnov za diskusiju u okviru grupe.

Prikaz slučaja Dominique Daniels, moderno odjevena djevojka, godina 21, dolazi u vašu ordinaciju 13 januara. Prošle sedmice je pri parkiranju udarila svojim autom u drugo. Nije bila ozlijeđena i nije imala fizikalnih problema.

Kada je upitate šta je uzrokovalo incident, Dominique vam kaže da se iznenada osjetila pospano, slabo i malaksalo. Nema ideju šta

uzrokuje njenu uspavanost i umor. Kako ovo nije bio prvi put, ona se boji da bi se to moglo desiti opet, možda sa ozbilnijim posljedicama. Ona ima zdravu ishranu, bavi se sportom i rano ide spavati. Smijući se, kaže da ne spava uvijek dobro i da je pomalo sumorna ponekad.

Ne, ona zasita ne zna šta nije u redu sa njom.

Tokom razgovora, primjetili ste da su njene parotidne žlijezde značajno uvećane. Njeno lice je nekako naduto i pronalazite ožiljke i kalozne tačke na stražnjoj strani njene desne ruke.

MEDICINA U PRAKSI

SAVREMENI MENADŽMENT ASTME

○ savremenom menadžmentu astme piše **Mary White**, medicinska sestra tutor sa Univerziteta u Exeteru, Velika Britanija.

Astma je veoma često hronično stanje sa visokom stopom morbiditeta što ima za posljedicu smanjenje kvaliteta života. Međutim, u zemljama koje su uvele u upotrebu preventivnu terapiju kao redoviti tretman, vidi se da su stope morbiditeta i mortaliteta u opadanju. Od 1990. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu (UK) edukacija o astmi postaje veoma popularna te je povećana odgovornost medicinskih sestara u praksi tako da one često vode vlastita savjetovaništa za astmu uz neposrednu pomoć ljekara kada je to neophodno. Iz ovog velikog talasa interesa za astmu proistekla je potreba za posebnim treningom, a isto tako i za nacionalnim vodiljama za menadžment astme.

Ranih 1990-tih godina ove vodilje su izrađivali nacionalni eksperti za respiratorne bolesti. Međutim, sada to više nije prihvatljivo pošto je potrebno obezbijediti dokaz za navedene preporuke. Ovo je važno jer je zdravstvena zaštita skupa, a sada postoji jasan dokaz koji pokazuje da ako ljudi razumiju svoju bolest, bolje će sami preuzeti vlastitu odgovornost za njen tretman. Drugim riječima:

- uvjeriti se da pacijenti provode svoj tretman
- uvjeriti se da svoj inhalator pravilno koriste
- uvjeriti se da razumiju

posljedice ako ne provode tretman

Uloga medicinskih sestara U UK medicinske sestre iz savjetovaništava za astmu na nivou primarne zdravstvene zaštite su odigrale značajnu ulogu u obrazovanju pacijenata:

- Da izbjegavaju one stvari koje im podstiču astmu
- Da im pomognu da prestanu s pušenjem
- Da objasne bolest putem slike
- Da ih uvjere u sigurnost inhalatornih steroida
- Da uzmu potpunu historiju bolesti
- Da podučavaju pravilne tehnike inhalacije
- Da ih posavjetuju o povećanju njihove preventivne terapije ako im se simptomi pogoršaju
- Uzimanjem očitavanja maksimalnog protoka

Ova uvećana uloga medicinske sestre obezbijeduje znatno povećanje osjećaja zadovoljstva poslom te ljekarima olakšava posao koji, uz adekvatan trening, može lako da odradi medicinska

sestra. U početku, sestre su govorele da su suviše zauzete, a ni ljekari im nisu vjerovali. Ali obezbijedjenje da medicinske sestre budu trenirane kako treba, te reorganizacija načina njihovog i rada ljekara, kroz korištenje ljudskih vještina na najbolji mogući način, predstavlja najbolju prednost za prevazilaženje problema.

Sprave za mjerenje protoka

Mjerač maksimalnog protoka predstavlja osnovni dio opreme kojim se mjeri količina zraka koju pacijent može izduvati u prvoj sekundi. Ako je očitavanje niže od onoga koje odgovara dobu i visini, to može da bude zbog upale dišnih puteva te zbog kontrakcije bronhijalne glatke muskulature. Ovaj efekat će dovesti do suženja dišnog puta uzrokujući "šištanje" kao da zrak škripi, uz sniženo očitavanje maksimalnog protoka. Od tvornica lijekova se mogu nabaviti tabele koje omogućavaju ljekaru i medicinskoj sestri da očitaju normalnu ili predviđenu vrijednost za dob i visinu pacijenta. Stoga, veoma je važno da svaki odsjek za

hitne službu kao i prostori za savjetovanište posjeduju aparat za mjerenje maksimalnog protoka. Neophodno je da se urade "tri duvanja", jedno prije hitnog tretmana, a kratko nakon toga još "tri duvanja". Kad to ne bi uradili, kako bi mogli reći da li je pacijent uistinu bolje? To je kao da se tretira pacijent sa hipertenzijom bez upotrebe aparata za mjerenje krvnog pritiska.

Koristeći vodilje za astmu, medicinske sestre i ljekari iz primarne zdravstvene zaštite su dizajnirali protokole za astmu, u dogovoru sa svim partnerima i medicinskim sestrama. Protokoli sadrže nivoe odgovornosti medicinske sestre i metode tretiranja ovih pacijenata u različitim fazama bolesti, bilo da je u pitanju nekontrolirana astma, akutni napad astme ili ugrožavanje života.

Nekontrolirana astma Nekontrolirana astma znači da pacijent treba koristiti svoj bronho-dilatator inhalator svaki dan. Ali ovo je znak da postojeća upala uzrokuje problem i da se mora tretirati. U prošlosti, naglasak u menadžmentu astme je bio na otklanjanju simptoma bronho-konstrikcije sa bronho-dilatatorima kao što su Ventolin i Aminofilin. Međutim, od sredine 1980-tih, veliki broj istraživanja je pokazao potrebu da se spriječi prevashodno pojava ovih simptoma. Uvođenje steroidnih inhalatora poput Becotida promijenilo je čitav menadžment astme u posljednjih

10 godina. Inhalatorni steroidi su zaista postali kamen temeljac menadžmenta astme.

Više nije prihvatljivo samo tretirati akutne simptome kašlja, šištanja i gubitka daha. Stoga, najneophodnija tačka menadžmenta astme je prevencija. Inhalatorni steroidi su sigurni obzirom da su to minimalne doze i da idu većinom ka mjestu problema.

Važno je shvatiti da je upala uzrok simptoma astme, a da je bronhokonstrikcija rezultat. Onda ima smisla da se, upotrebom prihvaćenih protokola i vodilja, osigura da pacijenti i svi zdravstveni radnici ovo shvate i prihvate zajednički sistem tretmana i menadžmenta.

Savremeni tretman se više ne oslanja samo na liječenje šištanja (astmatičnog disanja), te je stoga važno za medicinsku sestru da provede vrijeme u razgovoru sa pacijentima i osigura da oni shvate razlog i važnost uzimanja preventivne terapije kao što je Becotide redovito, bez obzira da li imaju simptome ili ne. U stvari, ako pacijent doživi akutni napad ili ima

potrebu da Ventolin ili brohodilatator primjeni više od jednom dnevno, to je pokazatelj da je njezova astma izvan kontrole, te stoga treba da se izvrši provjera o:

- Da li trebaju povećanje doze putem svog inhalatora?
- Da li ga pravilno primijenjuju?
- Da li shvataju razliku između preventivne i olakšavajuće inhalacije?
- Da li redovito uzimaju preventivnu inhalaciju bez obzira što se osjećaju dobro?
- Da li znaju šta im prouzrokuje napad da bi mogli da ga izbjegniju?
- Da li je to astma ili nešto drugo? (provjerite dijagnozu)

Kada jednom pacijenti shvate zašto imaju napad, onda im treba dati pisani plan postupanja što pacijenti moraju prihvatiti sa pažnjom tako da znaju šta da rade ako im se simptomi pogoršaju, kada je potrebno pozvati ljekara te kada mogu sami povećati svoju terapiju. Slijedi vodič za procjenu:

Odrasli: Govor normalan, Puls <110 udara u minuti, Disanje <25 udisaja u minuti, Maksimalni pro-

MEDICINA U PRAKSI

tok >50% ili više

Djeca: Hranjenje/govor normalan, Puls <140 udara u minuti, Disanje <50 udisaja u minuti, Maksimalni protok >50% od predviđenog ili najboljeg

Može biti potrebno da pacijent bude pripremljen sa Salbutamolom 5mg za odrasle/2,5mg za djecu, maksimalni protok se provjerava nakon 15 minuta i pacijent se ponovno procijenjuje, provjeravaju se lijek i tehnika inhaliranja, i pacijent se zamoli da ponovno dođe za nekoliko dana.

Plan menadžmenta Vodič za provjeru da li je pacijent nekontrolisan, ima akutni napad ili napad koji ugrožava život predstavlja upotrebu slijedećeg vodiča; Provjerite one pacijentove nalaze duvanja koji su bili najbolji mogući pa ćete znati koliko je sadašnje duvanje smanjeno.

Ako je vrijednost ispod 70% - 80% najboljeg očitavanja, duplirajte dozu inhalatornih steroida. Ako je vrijednost ispod 50% najboljeg očitavanja, dajte svakodnevno Prednisolon 30mg-40mg oralno, sve dok se maksimalni protok kod pacijenta ne vrati na normalu (obično 10-14 dana). Ako je vrijednost ispod 30% najboljeg očitavanja, pacijent je za hitni prijem u bolnicu.

Akutna opasna astma Prema savremenom menadžmentu akutne astme, infuzije Aminofilina su rez-

ervisane samo za astmu koja ugrožava život na prijemu pacijenta. U UK se nikada ne upotrebljavaju infuzije u opštoj praksi. Za astmu, ovo je zato što je što su aerosolni bronho-dilatatori efektni, brzi i jeftiniji te manje traumatični za pacijenta. Slijedi vodič za procjenu:

Odrasli: Ne može sastaviti rečenicu, Puls >110 u minuti, Respiracija >25 udisaja u minuti, Maksimalni protok <50% od predviđenog ili najboljeg

Djeca: Suviše otežano disanje za govor ili hranjenje, Puls >140 u minuti, Respiracija >50 udisaja u minuti, Maksimalni protok <50% od predviđenog ili najboljeg.

Čim se uradi procjena, daje se kisik i bronhospazam se ublaži sa aerosolom Ventolina ili sličnim. Pacijent se pažljivo promatra i nakon 15 minuta se izmjeri maksimalni protok. Tablete steroida koje se tada daju za kontrolu upale (30mg-40mg) nastavljaju se u jednostrukoj jutarnjoj dozi uz doručak (6 tableta). Pacijent se kontroliše sutradan i opet nakon oko sedam dana. Sa tabletama se ne prestaje sve dok se maksimalni protok ne povrti na normalu jer je to znak da je upala savladana.

Astma koja ugrožava život Ovo je veoma opasna situacija i pacijent bez odlaganja mora biti primljen u bolnicu. Slijedeći vodič može biti od pomoći za donošenje odluke da li je pacijent sa astmom koja ugrožava život.

Odrasli: Mirna prsa, Bradikardija ili malaksalost, Cijanoza, Maksimalni protok <30% od predviđenog ili najboljeg

Djeca: Mirna prsa, Površno disanje/zamor, Puls >140 udara u minuti, Maksimalni protok <30% od predviđenog ili najboljeg

Menadžment astme se tokom posljednjih deset godina značajno izmijenio, a informisanje pacijenta o njihovom stanju i omogućenje da preuzmu odgovornost za svoje zdravlje je postala normalna praksa u UK i drugim dijelovima svijeta. Pacijenti imaju pravo da znaju šta im se radi i zašto mogu napraviti vlastiti izbor.

Zdravstvo je skupo a astma predstavlja stanje koje, ako se pravilno tretira, može biti pod kontrolom. To znači da pacijenti mogu provoditi život bez ograničavanja svojih aktivnosti, bez noćnih buđenja i izostanka sa nastave ili posla. Medicinske sestre mogu da pomognu pacijentima u ovom pogledu postajući edukatori i istovremeno oslobađajući ljekara od zadataka koji su pogodniji za medicinske sestre, a što povećava osjećaj zadovoljstva poslom. Nije se teško brinuti za pacijente sa astmom, a velike su pohvale izražene kroz zadovoljstvo pacijenta što je uključen u razgovore i što je informiran.

(Sestrinske novine Bosne i Hercegovine, broj 2)

INTERNATIONAL WORKSHOP

' A GENERATION AT RISK '

1st International Workshop on the Effects of War on Children

Workshop Location:

Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Workshop Period:

19 - 23 October 2000

Workshop Target:

Medical students, as future physicians who might get involved in working with children from war areas.

Workshop Capacity:

About 80 medical students, distributed as follows:

- 50 students from recently (or still) warring countries:
 - 35 medical students from Eastern Europe
 - 5 medical students from the Middle East
 - 5 medical students from Africa and South-America
 - 5 medical students from Asia
- 10 medical students from non-warring countries
- 20 members of the Local and International Organising Committees

Organising Agencies:

International Physicians for the Prevention of Nuclear War - Austria (IPPNW-A) and Bosnian and Herzegovinian Medical Students Association (BoHeMSA)

(e.g. working in refugee camps) in their home countries.

4. To train medical students to support the treatments for war reactions in children.

5. To raise awareness among medical students about cultural differences when dealing with traumatized children.

Project:

"A Generation at Risk"

First International Workshop on the Effects of War on Children

Aims:

1. To train medical students to recognize war reactions in children such as: trauma, stress, post traumatic stress disorder (PTSD), depression, crisis and anxiety.
2. To train medical students to cope with direct trauma when working with traumatized children.
3. To inspire the medical students to work as volunteers

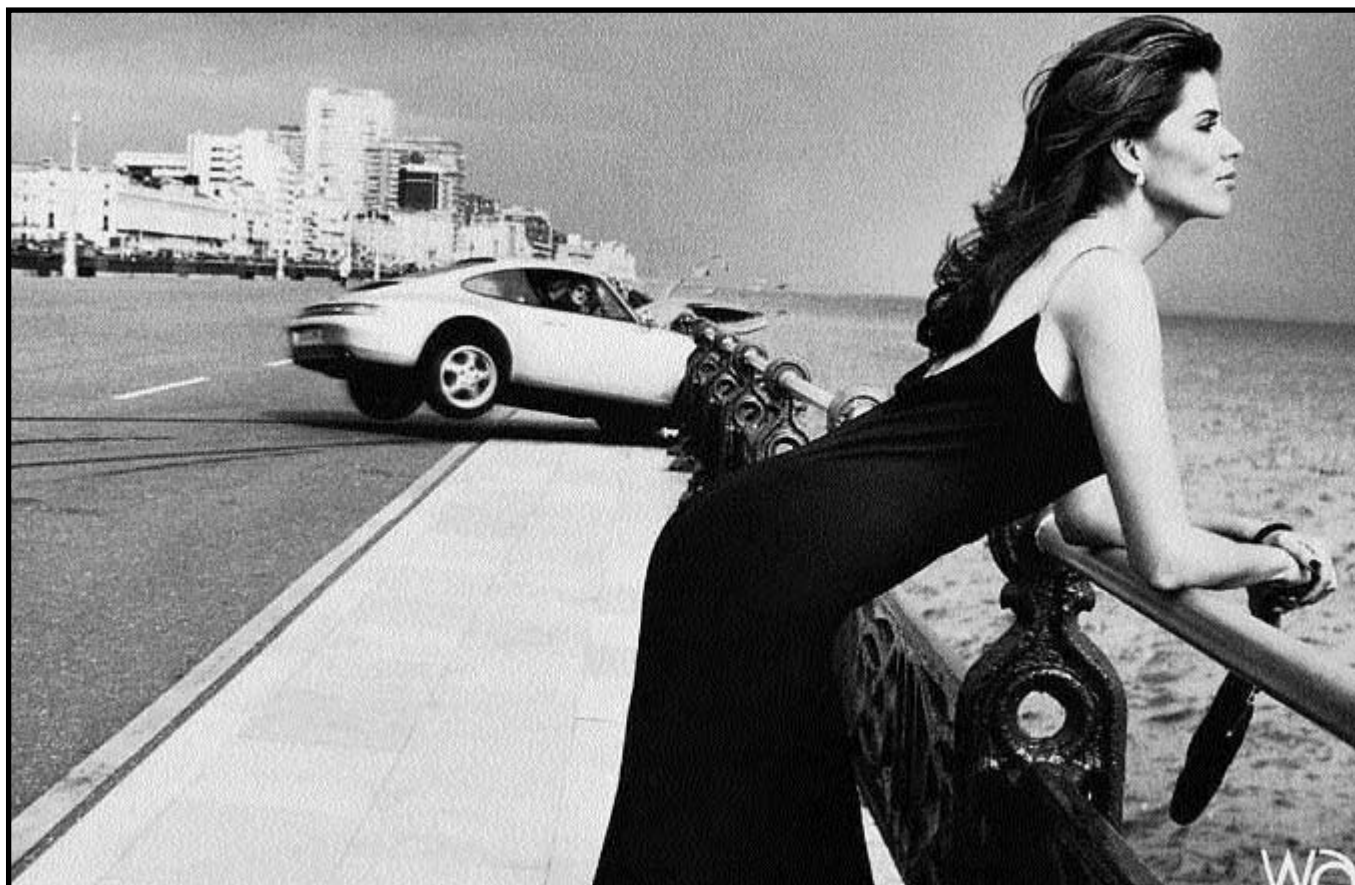
6. To give the medical students the skills to train other medical students about the first four goals.

WORKSHOP CONTACT

web: <http://www.geocities.com/sarajevows>

email: sarajevows@usa.net

A DRESS TO KILL

Ljetni festivali - 21 osoba ozlijeđena u jurnjavi s bikovima u Pamploni Ljetni San Fermin festival u Pamploni i osmodnevna fiesta poceli su vatrometom i tradicionalnim puštanjem bikova kroz prepune gradske ulice, što je običaj koji datira još 1591. godine. Ovog puta rezultat je bio krvaviji nego obično, ozlijeđena je 21 osoba, a među najteže ozlijeđenima su jedan Amerikanac i Kanadanin.

Ruska učenica kažnjena zbog grešaka u pismu predsjedniku Maturantica Ana Provorova iz ruskog sela Vorobjovo poželjela je videokamerom snimiti završnu školsku svečanost i za pomoć se pismom obratila samom predsjedniku Putinu. Međutim, u pismu je napravila nekoliko pravopisnih grešaka koje su protumacene kao izraz nepoštovanja. Ana, primjerice, nije stavila usklicnik u naslovu, a ruskom se predsjedniku obratila zamjenicom "vi" s malim slovom, što je bio razlog dolaska inspektora u školu koji su zatražili objašnjenje. Nakon toga, naredili su smanjivanje njenih ocjena, a ostala je i bez srebrne maturalne medalje koja joj omogućava upis

na studij medicine. No, nakon bure u javnosti, Ani je ponudena školarina na prestižnom moskovskom državnom sveučilištu ekonomije, statistike i informatike, a novine su razapele lokalne školske vlasti pronalazeći u njihovom službenom izvještaju više od 100 pravopisnih grešaka (naslov u Izveštiju: "Sori for the Mystakes"). Ocjene su joj naknadno podignute, a škola je dobila video kameru, što je i bio predmet Anine pismene molbe Kremlju.

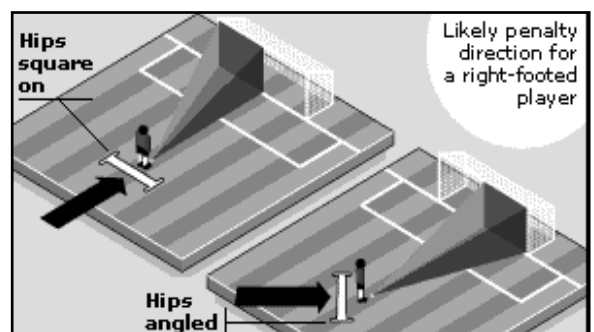
Nesavršenstvo je sa-vršenost; Michelangelov David je razrok! Klasično savršenstvo muške ljepote Michelangelov David ipak nije sasvim savršen, jer dok jednim okom gleda razno, drugim gleda lagano u stranu. Razlog tome nije greška, već Michelangelov štos kojim realnost izgleda savršenije ako se ne kopira direktno. Oči su optimizirane za pogled sa strane.

Otkrivena tajna pucanja penala Tajna citanja strane u koju će

izvodac penala uputiti udarac je otkrivena. Golman se samo treba koncentrirati na položaj kukova pucaca dok prilazi lopti. Ako je pucac dešnjak i ako mu pri udarcu kukovi stoje paralelno s golom, pucat će u desnu stranu. Ako je dešnjak i prilazi lopti s kukovima pod nekim kutem u odnosu na gol, golman bi se trebao baciti u lijevo.

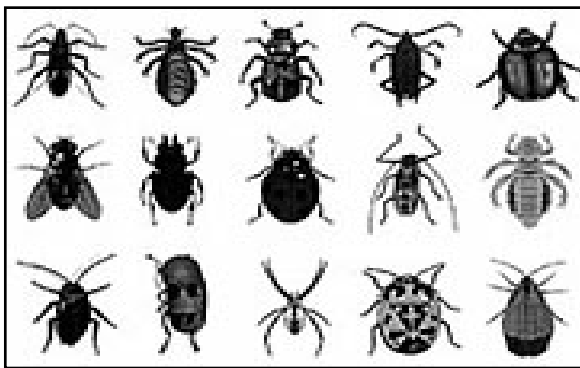
New balls please; Golac istrcao Kournikovej na teren

Teniska zvijezda Anna Kournikova i njena partnerica Natasha Zvereva pokrile su oči kada je u teren istrcao gol-golcat čovjek za vrijeme njihovog Wimbledonskog meča. Striper Mark Roberts (35) iz Liverpoola poznat po sličnim istupima na sportskim priredbama na sebi nije imao ništa osim riječi "Only the balls should bounce" napisanim na prsima, što je parafraza reklamnog slogana za grudnjake na kojem je pozirala Kournikova. Roberts, inače nezaposlen, pričekao je da sudac vikne "new balls please" i zatim je istrcao na teren, preskocio mrežu i trcao terenom oko 90 sekundi dok ga konačno nije ulovila policija i naravno udaljila sa zelenog terena Wimbledonu.

ZANIMLJIVOSTI

Rekordni broj online narudžbi za dječju knjigu Četrta knjiga u hit-seriji o malom Harry Potteru ide u prodaju u subotu, ali je izvrno dirigrirana medijska i marketinška pompa izazvala takav interes da je ova dječja knjiga već sada proglašena nakladničkim fenomenom. Originalni rukopis zaključan je u sefu banke, strogo je zabranjeno otkrivanje sadržaja unaprijed, a Amazon.com je dobio više od 250,000 narudžbi, što predstavlja rekordni broj online narudžbi za jednu knjigu. Ukupno je do sada naručeno 5.3 milijuna primjeraka knjige "Harry Potter and the Goblet of Fire" samo za englesko govorno područje

Misterij evolucije; Otkrivena tajna žoharova bijega Žohari su gotovo neuništivi, što može povrditi svatko tko živi u području tople klime ili u nekoj od novozagrebackih limenki. Do sada je bilo neobjašnjivo kako ta mala stvorenja nepogrešivo osjete opasnost, dok znanstvenici istraživačkog instituta Princeton nisu otkrili da žohari izbjegavaju opasnost uz pomoć dlacica na ledima koje osjete promjene gibanja zraka oko njih. žohari registriraju gibanje zraka kod napada grabežljivca,

kalkuliraju smjer i trce u suprotnom pravcu. Znanstvenici nisu iznenađeni sofisticiranim reakcijama žohara: "Oni evoluiraju više od 300 milijuna godina i puno su duže ovdje od nas".

Mobitelmanija - Više od 50 posto Britanaca ima mobitel

Više od polovice Britanaca posjeduje mobitel, prema podacima objavljenim ovog tjedna. Veliki broj korisnika nosi sa sobom i rizik 'ovisništva' o mobitelima, što se može prepoznati po neprestanom provjeravanju novih poruka i telefoniranju jasnim i glasnim tonom, uz potrebu da se kažu i trivijalne stvari poput "Izlazim iz tramvaja... Spremam se ući u tramvaj." Psiholozi kažu: "Mobitel je poput utješnog pokrivača. Ljudima je važno da se osjećaju stalno u kontaktu i potrebni". Prošlogodišnji izvještaj "jednog velikog telekoma" navodi da djeca u Britaniji dnevno provode do dva sata na mobitelu. a BT Cellnet je bio pokrenuo kampanju poticanja korisnika da više isključuju svoje mobitele. Do 2002. u Britaniji se očekuje se da će 70 posto mladih od 18 imati mobitel.

Otvoren najskuplji most na svijetu U noci

na subotu za promet je otvoren najskuplji most na svijetu - Oresund Bridge dug 16 kilometara kojim je povezana Danska i švedska. Gradnja je započela 1997. godine, a gradilo ga je 6000 radnika. Očekuje se da će 12-14.000 vozila dnevno prijeći most. Mostarina za auto košta 30 dolara, a vlade obiju zemalja očekuju da će most potaći investicije u regiju.

Šok terapija - Pušenje nije cool! Isprike za ovu odvratnu sliku kanadskog ministarstva zdravlja, ali uskoro bi takva upozorenja mogla osvanuti na kutijama cigareta koje se prodaju u Europskoj zajednici. Prema novom prijedlogu do 40% prednje strane kutije bi mogle pokrivati upozorenja s fotografijama pokvarenih zuba i trulih pluća uzrokovanih pušenjem.

MICHAEL JORDAN TO THE MAX

Ukucajte www.michaeljordantothemax.com i uživajte

Veoma je teško napisati bilo šta o Micheal Jordanu što već nije napisano. Čovjek je prosto vanzemaljac i sve čega se dotakne osudeno je na uspjeh (ono, nije bio baš najbolji baseball igrač, a i parfem je malo lošije prošao, ali nema veze...). Pored sjajne karijere košarkaša Jordan se više puta okušao i kao glumac. Setimo se samo filmskog hita "Space Jam" u kome je glumio pored velikih zvijezda Hollywooda, Duška Dugouška i Patka Dače, ili njegovih košarkaških filmova, poput "Jordan's Playground".

Najnovije filmsko ostvarenje Micheal Jordana zove se "Michael Jordan to the MAX". U pitanju je četrdesetpetominutni film o posljednjoj šampionskoj sezoni u čikagu, koji koristeći IMAX tehnologiju, vodi gledaoca na

teren sa Michealom, demonstrirajući Jordanovu sposobnost da prevaziđe sva očekivanja, a i gravitaciju. Baš lijepo...

IMAX tehnologija kombinuje specijalne kamere, filmove, projektore i

gigantska platna kako bi pružila gledaocu fenomenalno iskustvo. Čula su prosto zatrpana neverovatnim slikama i zvukom, tako da se čini da se nalazimo na licu mjesta. Film će se prikazivati isključivo u specijalnim IMAX kino dvoranama, kako se ništa od planiranog iskustva ne bi izgubilo. Kod nas takvih kino dvorana naravno još uvijek nema, a kad će ne znamo...

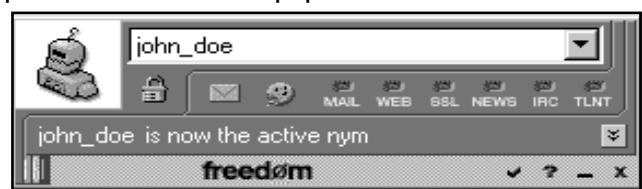
Film je u Americi počeo da se prikazuje početkom maja. Dok se nekako ne snadete da ga pogledate, idite do zvanične web stranice. Necete biti razočarani. Ova web stranica je napravljena uz korištenje Flash 4 tehnologije. Predstavlja remek djelo sama za sebe. Posebno je zanimljivo napravljen navigacioni bar, kojeg ćete naći u gornjem desnom uglu... No, dosta priče, samo ukucajte www.michaeljordantothemax.com u vaš Web preglednik i uživajte.

FREEDOM - INTERNET PRIVACY SOFTWARE

Zaštitite svoj identitet! Zaštitite svoje podatke! Privatizirajte svoju komunikaciju! Blokirajte SPAM!!!

Sačuvajte svoju privatnost na Internetu. Svaki dan kada surfate velika količina podataka koje posedujete kao i one koje dajete dostupni su velikom broju ljudi. Ovo nije paranoična priča da nas Veliki Brat sve gleda već činjenica. Ako se dosada niste zaštitili onda je pravo vrijeme za to. Na adresi www.freedom.net naći ćete jedan odličan program pod imenom Freedom.

Freedom radi sinhronizovana uz sve vaše omiljene Internet aplikacije koje koristite. Možete surfati Webom, slati e-mail, chat-ovati, telnetovati, učestvovati u newsgrupama, sve kao i do sada, samo ovaj put možete biti opušteni jer su vaši podaci sigurni i niko ih bez vašeg znanja neće dirati. Program se odlikuje snažnim kriptografskim alatom i svakako je jedan od najboljih proizvoda ove vrste na Netu. Zato požurite - zaštitite svoje podatke.

MUZIKA

DOVOLNO JE REĆI - STING

Intervju sa Stingom iz muzičkog časopisa MUSIC prenosimo za one sretne koji su bili na njegovom koncertu, kao i za sve one koji se nažalost nisu našli te majske noći u pulskoj areni.

Čak 10 rasprodatih koncerta u Londonu su samo dio velike svjetske turneje. Da li će ti biti naporno? Mora se raditi. Turnera ce trajati godinu dana, a možda se produži i na 18 mjeseci. Ali ja uživam da sam sa bendom a moja porodica će me pratiti na većem dijelu putovanja.

Turneju je sponzorisala kompanija Compaq Computers. Zašto su u današnje vrijeme potrebna ovakva sponzorstva? Turneja je jedan skup posao. Ne volim da idem po svijetu i gubim novac. A to se zaista može desiti. U današnje vrijeme korporacije su moćnije i od vlada. Kako onda da ih ignorišemo? Kompjuteri zvuče benigno, i nemam ništa protiv toga. Da je u pitanju bila duhanska kompanija trudio bih se da sakrijem.

Uvijek si podržavao organizacije Amnesty International i Greenpeace. Više puta si iznosi svoje stavove o odgovornosti i privilegijama u društvu. Ja sebe definišem kao odraslu osobu, a tek onda kao pop zvijezdu. Kao odrasla osoba imam određenu moć da uticem na svijet i odgovornost koju to nosi. Mnogi me kritikuju, govoreći da mi je lako to da govorim kada zivim privilegovano.

Može li rock'n'roll sačuvati svijet, kako smo to nekada

vjerovali? Za mene rock'n'roll u sebi nosi pobunu, ali on je zapravo reakcionaran i konzervativan. Stravinski je mnogo revolucionarniji od najvećeg dijela pop muzike.

Da li je frustrirajuće kada postoji toliko interesovanja o tebi i tvom životu kao poznatoj ličnosti a ne kao muzičaru? Ja to ne mogu da kontrolišem i da želim. Ima me na žurkama, slikaju me ali ne obraćam pažnju na to. Za njih igram igru, i potpuno sam sretan i onda kada je moja slika u javnosti pogrešna. Nekad se upitam šta ja radim ovde, ali zabavno je. Muzika je tu za sve one koji žele da je slušaju. Ako ih više zanima moj život nema veze.

Mora da je teško pisati pjesme kada uživaš toliko privilegija?

Jeste. Znam. Teško je napisati dobru pop pjesmu o tome kako ste sretni, a da u jednom trenutku ne budete smušeni, a ja ne mogu da se pretvaram da sam nesretan.

Pisao sam ranije takve pjesme, ali moram biti iskren sa sobom. Osjećam neki novi ritam, koji ne mora da se dopadne ljudima.

Gde živiš sada? Imaš mnogo domova? Izgleda da ne živim nigdje. Dvadeset godina života sam proveo u hotelima kao nomad. Jedino što želim da imam jednu kuću i jedan dom negdje na svijetu.

Da li odeš ponekad u Tyneside? -Retko. Roditelji su mi umrli pre deset godina. Moj brat i sestra su još uvek tamo ali oni mene posjećuju. Ali ponosan sam što sam tamo odrastao. U početku nije mi delovalo nista naročito, ali sada mislim da je to sjajna okolina.

Rođen sam blizu pristaništa. Prelijepa priroda koju i sada često sanjam.

Da li misliš da je mladim bendovima danas mnogo lakše?

Jeste. Snime video spot i postanu instant superzvijezde. Nisu morali da se pomuče i probijaju se kao Police na primjer. Zvuči kao otrcana fraza ali tačna je. Ne postoji priznanje za kontinuitet i trajnost.

ZAŠTO JE PILE PREŠLO CESTU?

Uvijek vas je interesovalo... Nikada se niste usudili pitati... Vox Medici vam otkriva najzanimljivije odgovore... Vaše je "samo" da odaberete jedan najbolji...

UČITELJICA

Da predje na drugu stranu.

DEDO I NANA

U nase vrijeme, sine, mi nismo pitali zašto je pile prešlo cestu. Tako su nam rekli i to je bilo dovoljno.

PLATON

Za vise dobro.

ARISTOTEL

U prirodi je piladi da prelaze cestu.

SADDAM HUSSEIN

To je bio izprovocirani cin pobune i sasvim opravdano smo ispustili 50 tona nervnog gasa na njega.

HIPPOCRATES

Zbog suvise ravnodnosti u gusteraci

MARTIN LUTHER KING

Imam viziju svijeta u kojem ce sva pilad biti slobodna da prelaze ceste, a da se njihovi motivi ne dovode u pitanje

MOJSIJE

Bog sidje sa neba i rece piletu "Ti ces prelaziti ceste"

FOX MULDER

Vidjeli ste da prelazi svojim sopstvenim ocima. Koliko jos piladi mora prijeci cestu da bi vi povjerovali.

RICHARD NIXON

Pile nije preslo cestu. Pona- vlijam pile NIJE preslo cestu.

MACHIARELLI

Poenta je da je pile preslo cestu i to opravdava svaki motiv koji je imalo.

JERRY SEINFELD

Zasto iko prelazi cestu? Zasto se neko ne zapita na kraju krajeva zasto se pile uopste vrzmalo tuda!

FREUD

Sama cinjenica da vas interesuje zasto je pile preslo cestu, otkriva vasu seksualnu nesigurnost.

CARLOS WESTENDORP

To je jedini put koje pile moze preci uzimajuci u obzir Daytonski sporazum.

OLIVER STONE

Pitanje nije zasto je pile preslo cestu, nego ko je presao dok smo mi bili zaokupljeni piletom.

CHARLES DARWIN

To je bio logican korak nakon silaska pileta sa drveta.

ALBERT EINSTEIN

Da li je pile preslo cestu, ili se cesta pomijerala ispod pileta zavisi od vasesg položaja u referentnom sistemu.

BUDDHA

Postavljanje tog pitanja negira nasu sopstvenu pilecu prirodu

ERNEST HEMINGWAY

Da umre.... Na kisi... Samo...

BILL CLINTON

Ja nisam imao nikakvu nemoralnu vezu sa TIM piletom.

ISAK NEWTON

Pile koje se nalazi u stanju mirovanja ostace na jednom mjestu. Pile koje se krece u nekom referentnom sistemu prelazit ce ceste.

DARTH WADER

Zato sto nije moglo da odoli moci tamne strane.

KAPETAN KIRK

Ovo su putnici USS Jajagera. Njihova petogodisnja misija je da otkriju nove civilizacije i da hrabro odu gdje ni jedno pile nika- da nije otislo.

STALJIN

Ne interesuje me... Samo ga uhvatite... Trebaju mi jaja za omlet!!!

GROUCHO MARX

Pile? Koje je poenta price?

Zasto, ja sam imao ujaka koji je mislio da je pile. Ujna se zamalo razvela od njega, ali ipak, trebala su nam jaja.

SALVADOR DALI

Riba.

RENE DEKART

Mislim! Dakle pile postoji!

KARL MARX

Da pobjegne od burzujeske borbe srednje klase.

CAESAR

Da dodje, da vidi, da pobijedi.

ADOLF HITLER

Htjelo je da pobjegne od gasne komore.

SCOTT

Zato sto je reklo "Beam me on the other side Scotty"

LOS ANGELES POLICE

Ostavite nas pet minuta nasamo sa piletom i sigurno cemo otkriti.

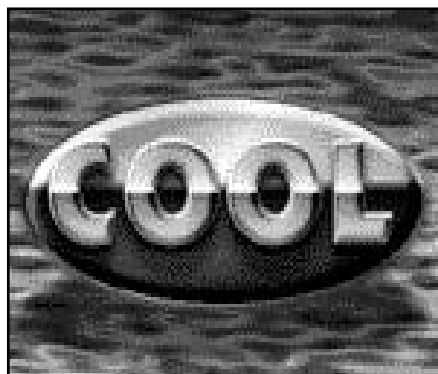
NIETZSCHIE

Pile ne postoji.

KALENDAR

JUČER, DANAS, SUTRA

... a o prekosutra ćemo za dva dana.

IFMSA Exchange Officers Meeting Kuopio, Finland
6-12 March 2000

IPPNW European Students' Annual Meeting Sinaia, Romania
7 March 2000

23rd International Medical Student Scientific Congress Ohrid, Macedonia
12-15 May 2000

4th International Medical Students and Young Doctors Meeting Timisoara, Romania
18-21 May 2000

Ethical Student Conference Aarhus, Denmark
30 July - 5 August 2000

6th International Summer School Beirut, Lebanon
Reproductive Health, HIV and AIDS
3-13 July 2000

PolMSIC Summer School Lublin, Poland
Immunology in Medicine
17-30 July 2000

Kordofan Summer School Kordofan, Sudan
Tropical Medicine
1-21 August 2000

International Student Conference on Ageing and Health Porto, Portugal
1-6 August 2000

IFMSA General Assembly Porto, Portugal
7-12 August 2000

2nd SCORA Exchange on HIV/AIDS Sweden
27 August - 15 September 2000

Alexandria Summer School Alexandria, Egypt
Chest or Paeds or Trop Med.
Summer 1-21 Jun, Jul, Aug, Sep
Winter 1-21 Oct, Feb, Mar

International Workshop on Effects of War on Children Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
19-23 October 2000
welcome.to/sarajevows
sarajevows@usa.net

